

Türkiyede Radyo - Televizyon Kurumu Kanunu

Bekir GARİBAĞAOĞLU
Y. Müh.
Turizm ve Tanıtma

KANUN No. 359 Kabul Tarihi: 24.12.1963

Türkiye Radyo ve Televizyon Kanunu'nun kabul edilmesiyle Radyolarımızın müstakil olarak çalışmaları ve siyasi partilerin Radyo yayınlarına tesir etmeleri önlenmiş oluyor.

Madde 1 — Türkiye - Radyo Televizyon Kurumu adıyla, Tüzel kişiliğe sahip Özerk bir Kamu İktisadî Teşekkülü kurulmuştur.

Kurumun rumzu «TRT» dir. Kurumun merkezi Ankara'dadır.

Kanun'un ikinci maddesi ile kurumun görevleri belirtilmiştir.

Madde 2 — Türkiye - Radyo Televizyon Kurumunun görevleri:

a) Radyo ve Televizyonla haber hizmetlerini görmek; eğitici, öğretici, kültür ve eğitime yardımcı, eğlendirici, Yurdu içerde ve dışarda tanıtıcı, yeterli, doğru ve tarafsız yayın yapmak;

b) Yurdun gerekli yerlerinde yeni radyo ve televizyon tesisleri kurmak, bu tesisleri işletmek, mevcut radyo ve yayın tesislerini ihtiyaca göre geliştirip genişletmek;

c) Radyo ve Televizyon postaları arasındaki iş ve yayın ahengini sağlamak ve bu Kanun'da gösterilen esaslar içersinde Milletler arası teşekküller ve yabancı radyo ve televizyon kuruluşları ile münasebetleri düzenlemek; ve

d) Yayınlarının mümkün olduğu kadar geniş bir alanda en iyi bir şekilde yapılabilmesi için araştırmalarda bulunmak, tedbirler almak ve gerekiyorsa, kendi tesislerinde kullanılacak alet ve cihazlar üzerinde araştırma yapmak, bunları kısmen veya tamamen imâl etmek ve bunun için gerekli tesisleri kurmaktır.

Madde 3 — Türkiye Radyo ve Televizyon Kurumu'nun en yüksek karar organı, Yönetim Kurulu'dur. Kurum, Yönetim Kurulu'nun aldığı kararlar çerçevesinde ve onun gözetimi altında, Genel Müdür tarafından yönetilir.

YÖNETİM KURULU'NUN KURULUŞU

I — Genel Müdür,

II — Millî Eğitim Bakanı'nın teklifi üzerine Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle atanacak bir Hükümet Temsilcisi,

III — Turizm ve Tanıtma Bakanı'nın teklifi üzerine bu Bakanlığın Dördüncü derece veya üst

dereceli memurları arasından Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle atanacak bir Hükümet Temsilcisi;

IV — Radyo veya televizyon konularında Kürsüsü bulunan Üniversite Fakülteleri Profesörler Kurulları Üyelerinin arasından seçecekleri beşer kişinin İstanbul Teknik Üniversitesi Rektörlüğü'nün çağrısı üzerine İstanbul'da toplanıp seçecekleri elektrik veya elektronik uzmanı bir öğretim üyesi;

V — Üniversitelerin Hukuk, İktisat ve Sosyal Bilimler Fakülteleri öğretim üyelerinin kendi aralarından seçecekleri beşer kişinin Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'nün çağrısı üzerine Ankara'da toplanıp bu fakülteler mensupları arasından seçecekleri bir öğretim üyesi;

VI — Ankara Üniversitesi Rektörlüğü'nün çağrısı üzerine; Üniversitelerin Edebiyat ve Dil Tarih - Coğrafya Fakülteleri ile Güzel San'atlar Akademisi Profesörler Kurullarının kendi aralarında seçecekleri üçer öğretim üyesi ile bu üyelerin Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih Coğrafya Fakültesinde toplanıp kendilerini seçenler dışından seçecekleri Edebiyat, fikir veya san'at alanlarında belirli hizmet veya eserleri görülmüş beş kişinin bir arada yapacakları toplantıda kendi aralarında veya dışardan seçecekleri Edebiyat, fikir veya San'at alanında yüksek hizmetleri görülmüş bir kişi;

VE — Devlet Konservatuarları öğretim Kurulları, İstanbul Belediyesi Konservatuarı Batı Müziği Bölümü Öğretmenleri, İstanbul Belediyesi Konservatuarı Türk Müziği Bölümü öğretmenleri, Devlet Tiyatrosu San'atçıları, Devlet Operası San'atçıları, İstanbul Belediyesi Tiyatrosu San'atçıları ve Cumhurbaşkanlığı Flârmoni Orkestrası San'atçıların kendi aralarında seçecekleri ikişer kişi ile Devlet Tiyatroları Genel Müdürünün, Millî Eğitim Bakanı'nın çağrısı üzerine Ankara'da toplanarak kendi aralarından veya dışardan Müzik veya Temsil san'atlarında yüksek hizmet veya eserleri görülmüş kimselerden seçecekleri bir kişi;

VIII — Yukardaki bendler uyarında Yönetim Kurulu Üyesi olanların Turizm ve Tanıtma Bakanı'nın çağrısı üzerine toplanarak, Kurum'un devamlı kadrolarında çalışanlarla devamlı olarak en az bir yıl çalışmış olan diğer Personeli arasından, birisi yönetici ve diğeri yüksek elektrik veya elektronik mühendisi olmak üzere seçecekleri iki kişiden kuruludur.

Yukarıda yazılı Seçici Kurullar, Üye tam sayısının salt çoğunluğu ile toplanırlar ve seçimi,

hazır bulunan üyelerin salt çoğunluğunun gizli oyu ile yaparlar.

II ve m üncü bendlerde yazılı Yönetim Kurulu üyeleri, görevlerinden, atanmalardaki usule göre uzaklaştırılabilirler.

IV, V, VI, VII ve VIUnci bendlerde yazılı Yönetim Kurulu Üyeleri 5 yıl süre ile görev yaparlar ve görevlerinden hiçbir surette uzaklaştırılmazlar. Bu süre sona ermeden, üyeliğin boşaltılması halinde, yeni seçilen üye, eskisinin görev süresini tamamlar. Tekrar seçilmek caizdir. Bu üyelerin Siyasî Parti mensubu olmamaları şarttır.

YÖNETİM KURULU'NUN GÖREVLERİ:

Madde 5 — Yönetim Kurulu, Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu'na bu Kanunla verilen görevlerin yerine getirilmesini sağlar ve yayın esaslarını tesbit eder. Bu amaçla;

a) Seçim Kanunlarındaki hükümler de saklı kalmak üzere tam bir tarafsızlık içinde halka hizmet edilmesini;

b) Programların, Anayasa'nın dayandığı temel görüş ve ilkelerle Cumhuriyet'in niteliklerini benimsetici ve bu görüş, ilke ve niteliklere uygun düşünce ve davranış tarzını geliştirici bir zihniyetle ve Türk toplumunun çağdaş uygarlık seviyesine erişmesi amacını güden Atatürk Devrimlerini ve devrimlerin getirdiği Dünya görüşü ile yaşama tarzını yerleştirici ve geliştirici bir tutumla hazırlanmasını;

c) Haberlerin doğruluk, çabukluk ve çağdaş habercilik ilkelerine uygun olmasını ve kaynaklarının belirtilmesini;

d) Siyasi yorum niteliğindeki yayınların, çeşitli ve karşıt görüşleri içine alacak şekilde hazırlanmasını ve kaynakların belirtilmesini;

e) Haberlerin ve yorumların birbirinden açık olarak ayrılmasını,

f) Programların yetkili Uzmanlarca hazırlanmasını ve fikir, San'at, Millî Eğitim, Halk Eğitimi ve toplum kalkınması bakımından yeterli olmasını;

g) Radyo ve Televizyon İstasyonlarının teknik bakımdan gereken nitelikte, çalışmasını gözetir.

GENEL MÜDÜR VE YARDIMCILARI :

Madde 9 — 1 — Genel Müdür, Yönetim Kurulunun Turizm ve Tanıtma Bakanlığına inhası ve Bakanın teklifi üzerine, Bakanlar Kurulu kararnamesiyle atanır.

Kurum, Genel Müdür tarafından temsil olunur.

Yönetim Kurulu, Genel Müdürün görevinden uzaklaştırılmasını istediği takdirde, Genel Müdür, atanmasındaki usule uyularak görevinden uzaklaştırılır. Genel Müdür, Yönetim Kurulunun yazılı görüşü alındıktan sonra, millî güvenliği, kamu düzeninin veya Devletin dış münasebetlerinin sağlamlığını korumak amacıyla Bakanlar Kurulu kararnamesiyle görevinden uzaklaştırılabilir. Bu fıkrada söz konusu işlemler aleyhine açılan iptal dâvalarında tebligat, müracaat tarihinden başyarak kırk sekiz saat içinde yapılır; cevap ve cevaba cevap süreleri onar gündür; bu sürelerin tamamlanmasından sonra onbeş gün içinde karar verilir.

2 — Genel Müdür yardımcılarını üçten fazla olamaz. Bunlardan birisinin yüksek elektronik veya elektrik mühendisi olması gerekir.

Genel Müdür yardımcılarını, Genel Müdürün teklifi üzerine Yönetim Kurulu kararıyle atanırlar. Görevlerinden uzaklaştırılmaları aynı usule görelur.

3 — Genel Müdür ve yardımcısı olabilmek için:

a) İktisadî ve sosyal bilimler veyahut haberleşme veya radyo - televizyon tekniği veya programcılığı alanında yüksek öğrenim yapmış olmak;

b) Kurumun Genel Müdürlük veya yardımcılığı görevini yerine getirebilecek bilgi ve tecrübeye; ve

c) Memurin Kanununun 4ncü maddesinin A, B, C, H ve V bentlerindeki niteliklere sahip bulunmak gerekir.

HÜKÜMET BİLDİRİ VE KONUŞMALARI:

Madde 11 — 1 — Kurum, Hükümet bildirimlerini ve Hükümet adına yapılacak konuşmaları, sadece Hükümeti bağlamak kaydıyla yayınlamakla yükümlüdür. Ancak, bunların Hükümet bildirisi veya konuşması olduğunu yayını sırasında açıklar.

Hükümet bildirimlerine ajt metinlerin yazılı yayını isteği ile verilmesi ve yetkililerin imzalarını taşıması şarttır.

Hükümetin ortak sorumluluğuna giren veya kendi Bakanlıklarının işleriyle ilgili olan konularda Bakanlar Kurulu üyelerinin yapacakları konuşmalara dair yayını istekleri, Başbakanın veya görevlendireceği bir bakanın imzasıyla yapılır.

2 — Hükümete dahil olmayan siyasi partiler, Türkiye Büyük Millet Meclisindeki üye sayısı ondan az olmamak şartıyla, yukardaki bendde söz konusu Hükümet bildirisi veya konuşmalarında, kendileriyle Hükümet veya Hükümete dâhil siyasi partilerden birisi arasında tartışmalı olan bir konuda görüşünün münakaşa veya tenkit edil-

diğini ileri sürerek bu bildiri veya konuşmaya cevap vermek suretiyle bu konudaki kendi görüşünü açıklamak isterse, bu istem Siyasi Yayınlar Hakem Kuruluna derhâl havale edilir.

İlgili siyasi partinin bu bendin 1 nci fıkrasında söz konusu isteminin, Hükümet bildirisini veya konuşmasının yayınlanmasından iki tam gün içinde o siyasi partinin Genel Başkanının veya ona vekillik etme yetkisine sahip parti mercisinin imzasıyla Kurum Genel Müdürlüğüne iki örnek halinde yapılması gereklidir.

Siyasî Yayınlar Hakem Kurulu, bu istemi, Genel Müdürlükçe havale edilir edilmez derhâl incelemeye başlar ve kararını en geç iki gün içinde verir. Bu karar, yazı ile ilgili siyasi partinin Genel Başkanlığına derhâl bildirilir.

Siyasî Yayınlar Hakem Kurulu'nun bu istemi kabul etmesi takdirinde, ilgili siyasi parti adına yapılacak konuşmanın, Siyasî Yayınlar Hakem Kurulu'nun kararının kendisine bildirdiği günden başlayarak iki tam gün içinde yayınlanması gerekir. Bu konuşma sadece o siyasi partiyi bağlamak kaydıyla yapılır ve bu husus yayının başında kurum tarafından belirtilir.

Konuşmanın kimin tarafından yapılacağı ve metni, ilgili siyasi parti genel Başkanlığı'nca veya oha vekillik etmeğe yetkili parti mercii tarafından Kurum Genel Müdürlüğüne konuşmanın yapılmasından önce yazıyla bildirilir.

Bu konuşma, cevap teşkil ettiği hükümet bildirisini veya konuşmasının yayınlandığı saatte yapılır ve bildiri veya konuşmanın süresini aşamaz; söz konusu konuşma, Hükümet bildirisini veya konuşması hangi yayın postalarından yayınlanmışsa aynı postalarda yayınlanır.

MİLLÎ GÜVENLİĞE DOKUNAN HÂLLER:

Madde 17 — Başbakan veya görevlendireceği Bakan, Millî Güvenliğin açıkça gerekli kıldığı hâllerde, bir haber veya yayını menetmeye yetkilidir. Men kararının yazılı olması veya acele hâllerde sözlü ise, derhâl yazıyla tekrarlanması şarttır. Kurumun (sorumluluğu altında yapılmıyan yayınların men edilmesi halinde, men kararı, ilgililere, Genel Müdürlükçe alındığı tarihten başlayarak yirmi dört saat içinde bildirilir.

26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı Seçimlerin Temel Hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki Kanununun 52 ilâ 55 inci maddeleri uyarınca siyasi partiler adına yapılan konuşmalar hakkında 1 nci fıkra hükümleri uygulanmaz.

1 nci fıkrada söz konusu men kararları aleyhine açılacak iptal dâvalarında tebligat, müracaat tarihinden başlayarak kırksekiz saat içinde yapılır; cevap ve cevaba cevap süreleri onar gündür; bu

sürelerin tamamlanmasından sonra onbeş gün içinde karar verilir.

DIŞ POLİTİKAYLA İLGİLİ YAYINLAR; YURT DIŞI YAYINLAR; DIŞ TEMASLAR:

Madde 18-Devletin Dış politikası bakımından radyo ve televizyon yayınlarında ve bu arada, yurt dışı yayınlarda uygulanacak esaslar ve usuller, Dışişleri Bakanlığı ile Turizm ve Tanıtma Bakanlığı'nca birlikte tesbit edilir ve Genel Müdürlüğe bildirilir.

Kurumun yabancı veya milletlerarası radyo ve televizyon idareleriyle ve Türkiye Cumhuriyetini temsilen yabancı Devletlerin yetkili mercileri ve milletlerarası teşekküllerle temaslarında uygulanacak esaslar ve usuller de, 1 nci fıkrada gösterilen şekilde tesbit edilir.

Kurum, programlarının düzenlenmesinde 1 nci fıkrada söz konusu esaslara uymakla yükümlüdür.

Kurum, bu maddede söz konusu yayınlarını ve temaslarını, 1 nci fıkrada yazılı Bakanlıkların gözetimi altında yapar ve temaslarından bu bakanlıklara derhâl bilgi verir.

DÜZELTME VE CEVAP HAKKI:

Madde 19 — Kurum, bir şahsın haysiyet veya şerefine dokunulması veya kendisiyle ilgili olarak gerçeğe aykırı yayınlar yapılması halinde, o şahsın, yayın tarihinden başlayarak yedi gün içinde göndereceği düzeltme cevap metnini Genel Müdürlükçe alınmasından başlayarak üç gün içinde yayınlamakla yükümlüdür.

Bu düzeltme ve cevap metninde, yayının niteliğinin yukarıdaki fıkra kapsamına girdiği; yayında kendisine, gerçeğe aykırı olarak bir husus atfedildiği veyahut şeref ve haysiyetine dokunduğu ve gerçeğin ne olduğu kısaca açıklanır.

Düzeltilme ve cevap metninin, bu kanun hükümlerine uygun olmaması veya suç niteliğindeki ifadeler taşıması halinde, Genel Müdürlük bu metni derhal Ankara Sulh Ceza Hâkimliğine gönderir. Sulh Ceza Hâkimi, en geç dört saat içinde, düzeltme ve cevap metnini, suç niteliğinde olup olmadığı, yayın ile ilgisi bulunup bulunmadığı, bu maddede yazılı şartlara uygun olup olmadığı ve bu maddede yazılı süre içinde Kurum Genel Müdürlüğüne gönderilip gönderilmediği cihetlerinden inceliyerek bir karar verir. Hâkim, düzeltme ve cevap metninin aynen yayınlanmamasına karar verebileceği gibi, aynen veya uygun göreceği değişiklikleri bizzat yaptıktan sonra yayınlanmasına da karar verebilir. Hâkimin kararının birer örneği, taraflara gönderilir. Hâkimin kararına, taraflar, kendilerine tebliğden başlayarak yirmidört saat içersin-

de Ankara Asliye Ceza Mahkemesine 'itiraz' edebilirler. Düzeltme ve cevap sahibi, itirazını, bulunduğu yer mahkemesine, Ankara Asliye Ceza Mahkemesine gönderilmek üzere, aynı süre içerisinde verebilir. Hâkimin yayınlanmasına karar verdiği metin, Genel Müdürlükçe alındıktan veya itiraz süresinin sona erdiği tarihten itibaren üç tam gün içinde aynen yayınlanır.

Özel, tüzel kişilerce gönderilecek düzeltme ve cevaplar hakkında da bu madde hükümleri uygulanır.

Düzeltme ve cevap hakkını kullanmadan ölen kimsenin bu hakkını, vârisleri, birlikte veya bunlardan yalnız ilk başvurana, sadece bir defa kullanabilir.

Bu maddede söz konusu tebliğler, ilgili isteği takdirde, memur eliyle yapılır.

Seçimlerin temel hükümleri ve Seçmen Kütükleri hakkındaki 26 Nisan 1961 tarihli ve 298 sayılı kanunun 52 nci maddesinde yer alan kayıtlamalar saklıdır.

YAYINLAR YOLUYLA İŞLENEN SUÇLAR VE HAKSIZ FİİLLER:

Madde 20 — Türkiye Radyo - Televizyon Kurumu yayınları yoluyla işlenen suçlarda ve haksız fiillerde, canlı yayın yapılması halinde, suç veya haksız fiil teşkil eden fiil işliyen ve eğer canlı yayın bir metne dayanılarak veya tesbit yoluyla yapılmışsa, metni yazan veya sesi tesbit edilen ve bu metni veya tesbiti fiilen kontrol eden; diğer hâllerde de, konuşan ve yayını fiilen idare ve kontrol eden kişiler sorumludur. «Canlı yayın» dan maksat, olayın veya konuşmanın anında ve doğrudan doğruya radyo veya televizyon ile yayınlanması halidir.

11, 13, 14 ve 16 ncı maddeler uyarınca yapılan ve bu özelliği anonsla belirtilen yayınlar ile tesbitlerden faydalanmaksızın Türkiye - Radyo Televizyon Kurumu İstasyonları dışındaki bir radyo veya televizyon kuruluşundan naklen yapılan yayınlardan, Kurum ve personeli hiçbir surette sorumlu değildirler.

Kurumun kendilerine tevdi edilen metni aynen okumakla görevli personel, o yayının idare ve kontrolünde özel olarak görevlendirilmiş olmamak şartıyla, o yayın yoluyla işlenen suçtan veya haksız fiilden hiçbir suretle sorumlu değildir. I

Bu madde kapsamına giren suçların takibinin şahsî dâva açılmasına bağlı olması takdirinde de, soruşturma Cumhuriyet Savcılığı tarafından yapılır.

Kurumun yayınları ile ilgili şikâyet, dâva dilekçesi veya iddianamelerde, yayını yapan kurum istasyonunun adının ve yayınının gün ve saatinin belirtilmiş olması şarttır.

Bu madde kapsamına giren suçlardan ve haksız fiillerden dolayı yayının yapıldığı tarihten başlayarak iki ay içinde açıluyun dâvalar dinlenmez.

SERMAYE, YATIRIM PROGRAMI, BÜTÇE VE HESAPLAR:

Sermaye:

Madde 24 — Kurumun itibarî sermayesi üçyüz milyon liradır. Bakanlar Kurulu Kararnamesiyle bu sermaye üçte ikiye kadar artırılabilir.

Bu sermayenin kaynakları şunlardır:

a) Bu Kanun 1 nci geçici maddesi gereğince Kuruma geçecek her çeşit değerlerin rayiç tutarları,

b) Genel Bütçeye konulacak ödenekler.

Yedek Akçe:

Madde 25 — Her yıl elde edilecek safi kârın yüzünden onbeşi, itibarî sermayenin yüzde yirmibeşini buluncaya kadar akçe olarak ayrılır. Zararlar yedek akçeden karşılanır.

Gelirler:

Madde 26 — 9 Haziran 1937 tarihli ve 3222 sayılı kanunun 7 nci maddesinde gösterilen - her çeşit alıcı telsiz tesisatı ve cihazları için verilen ruhsatnamelere ait ücretler ve cezalar, radyo ve televizyon vasıtasıyla yapılan her çeşit ilân reklam karşılıkları, halk önünde yapılacak konser, temsil benzeri programlara giriş ücreti, kitap, dergi ve plâk gibi yayınlarla ilgili gelirler, girilecek her çeşit radyo ve televizyon ticarî ve iktisadî işlemlerinden elde edilecek kârlar ve bağışlar, kurumun geliridir.

Bütçe yardımı:

Madde 27 — 26 ncı maddeye göre karşılanmayan işletme açığı her yıl sonunda bu maksatla Turizm ve Tanıtma Bakanlığı Bütçesine konulacak ödenekten kuruma ödenir.

Radyo ve Televizyonla yapılacak okul, halk eğitimi ve yurt dışı yayınlarının gerektiği tesis ve işletme giderleri karşılığı, her yıl Turizm ve Tanıtma Bakanlığınca ilgili Bakanlıklarla birlikte kararlaştırılarak, bu bakanlığın bütçesine konulur ve yardım olarak kuruma ödenir.

Yeni Çıkan TRT Kanununun önemli noktalarını alarak kanun hakkında bilgi vermeye çalıştık. Bundan sonraki maddelerde de kurumun finansmanı, memurlarına tatbik edilecek maddeler ve gelir kaynakları izah edilmektedir.

Kurumun kanunun neşrinden 3 ay sonra faaliyete geçeceği de kanunla tesbit edilmiştir. Daha önce Teşkilâttan seçilecek iki üyenin biri İdareci, biri Teknik olmak üzere teşkilât mensupları tarafından seçilmesini Meclis ve Senato karma komisyonu, seçim havasının iyi olmayacağı gerekçesiyle Yönetim Kurulu üyeleri tarafından seçilmesi şeklinde değiştirmiştir.